

විගතයාවය.

අවරජුර මහාප්‍රධාන සංඝනායක

ආ වා යයි

ලංකාවේ මහානිකාය අරිසවංසාලඛකාර

ශාස්ත්‍රිලක භාෂන සම්මිත පාදයන් විසින්

තවස්මයවූ

ම ස ක ඩ්‍ර ප්‍රේ ඤී පා න ශ්‍ය ආ මි ශ් මේ හ

පරිශ්‍රමයඇතිවකරනලදි

පිසාරවතබසසිතයි.

කේ. ඩී. ඩී. සිල්වා වතමාවිසින්

වැලිතොට

මි ඤී ර නනා කර ය න් ත්‍රා ල යෙ හි

මුද්‍රණය කරවනලදි.

ශ්‍රී වු: 1449

ක්‍රි: 1905

සිංහල පිනය.

විනාශයක්—මෙමග්‍රන්ථය අර්ථදැනනුවරණයක ලාභී ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් ප්‍රියතමාකාරීකාවක්විසින් බු 2025 දී කරනලද්දේයි

මේ රජතෙමේ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් හා ශාස්ත්‍රයෙන්ද අතිශය සමත්වෙන්නා සිටියේය—

මොහු විසින් සියලුම රජතුමාගේ සුවර්ණව භාරකොට පොතකින්ද පහසුකම් ලබා දීමට වැඩ කළත්වද අනන්‍ය පුද්ගලයන්ටද බර්මයානුගත ඉගැන්වූ බවද අප විසින් ව්‍යාකෘතකොට මුද්‍රණයකරවනලද අබිබිඳුකම්ප්‍රකාරණයහා පරමකිබිඳුකම් ප්‍රකාරණයක්ද කරනලදබවද මේකුමාරකාවිසින් මෙමග්‍රන්ථයේ ග්‍රන්ථයකලබවද බුරුමරජවලියෙන් දක්වනලද්දේයි—

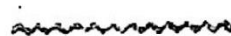
මේරජතෙමේ බර්මයෙන් හා ශාස්ත්‍රයෙන්ද දක්ෂයක් බැව් මෙයින් ප්‍රකාශවන්නේය. මේපොත ගාථා 37 කින්පමණයුත් ඉතාම කුඩා පොතක්වුවත් එක එක විග්‍රහයට එක එක පරිච්ඡේදය බැගින් පරිච්ඡේදයන්කින්ද යුක්ත වූයේය.

මෙයවිනාශී මෙමේ විග්‍රහය මෙතෙක් මෙතෙක් අර්ථයයි. පහසුවෙන් දැන ගැනීමට ඉතා උපකාරවන්නේය—මෙය හොඳින් වාච්චිකකොට අර්ථ අස්වාදනය භාවිතාකරන්නාහු කිසිතැනකදී විග්‍රහයින්ගේ අර්ථදැනගැනීමෙහි පසුබට නොවන්නෝය—මෙය භාවිතාකිරීමෙන් විග්‍රහයන්ට දැනගැනීමේ එකතින්ම දැක්වෙන්නේය—

අප ශාස්ත්‍රවිඥායක මේපොත කුඩාපව්වකිවලට උගන්වන ලද්දක්බැවින් ගිණයන්ගේ උද්ග්‍රහණධාරණය සඳහා මෙව්‍යාකෘත කරනලද්දේයි—මෙව්‍යාකෘත සම්ප්‍රණයෙන් මේපොතේ නැමැත්තන්ගේ රුචිකාවට පිටිවනලදවතපර්ද්දෙන් විස්තරකොට කරනලදබව පොතකිහිටීමෙන් දැනගතහැක්කේය—

සඵලයුත් කිසිවෙකුට එකානන්දියෝපදෙයක් කරනු නොහැක්කේය. අපිද පාරිශ්‍රය සමත්වට ඇතුළත්ව දුගේයින් මෙහිඅපගේ ප්‍රමාදයන්ගේදී තෙත්ව දෙහාංශුව කුදුනැතැයි නොකිඳු සුබ්‍රහ්මචාරියදී, භාෂිත සලකත් වයි අපගේ ආශාවයයි—

ශ්‍රී සිංහලය.

පිට	පෙළ	අශ්‍රව්	ශ්‍රව්
3	25	විහකතන	විහකතන
„	26	පදගෙස්	පදගස්
4	16	සමුච්ඡයයි—	සමුච්ඡයයි—මේ
„	26	සමුච්ඡයයි—මේ පුගලං වා }	සමුච්ඡයයි—මේ හං වා }
7	15	දන්තාලංචේ	දන්තාලංචේ
9	28	විහක්තයෙන්	විහක්තයෙන්
10	8	පක්කමයකා } දසනමිති }	පක්කම වුදු—මිති
„	16	එකාදස	වුදුස
„	17	එකොලොස්	තුදස්
12	6	පාවජ්‍ය	පාවජ්‍ය—තවත්
14	„	ආපලස	ආපලස
15	9	මදිනනංච	මදිනනං
20	16	දක්වන	දක්වන
22	7	ඉතාදිවේ	ඉතාදිවේ
23	13	අත්ථය	යොග්‍ය
„	28	එතුදුසෙය්	එතුදුසෙය්
30	7	එකාදසෙය්	එකාදසෙය්

27 පිටේ 8 වෙනි පෙළලඟට මේවායෙන් හෙදි—
පක්කම වුදුසෙය්, පක්කමයෙන් තුදස්දන්තනං, ක
තමය කමරේදි.

විහිතාත්මකකාසිකා

නමිවු

විහිතාත්මක ව්‍යාධ්‍යාව

භාවෝ කල්ප භවවතෝ අරහතෝ
භවමාසමුබ්බසස්

- 1 විහිතාත්මක සද්ධාරං විහිතාත්මක සමිහවං
විහිතාත්මක චතාරං බුබං බමිමං ගණමිවි.
- 2 විහිතාත්මක විනේතාරං විහිතාත්මක පට්ටං මමං
පිදුරං පද්මානුම භේරං නති ගරුමිවි මෙ.
- 3 විහිතාත්මක සුරතේන විහිතාත්මක සේසිකා
විසාරදෙන සුභත මංඝභේරෙන යාවිතො.
- 4 විසේසකා සාලසෙන විහිතාත්මක විජ්ජනෙන
විහිතාත්මක ව්‍යාධ්‍යාන මිච්ඡෙනෙන සසාසයො.
- 5 විනිතෙන සමං දිසා නාඤ්ඤ තෙතවාසිකා මමි
විහිතාත්මකං පසං පාලිගමකම්භාදිසු.
- 6 විහිතාත්මක ගජඵලං විහිතාත්මක පද්මිකා
විහිතාත්මක කාසිකා ව්‍යාධ්‍යං කසං භතාසයො.
- 7 විධාවා සොසලාකාස ටිලානං රසනා සද්ධ
විසේසන මුච්ඡං නිතාව ගජගුණවිභාවිතො.
- 8 විසුඤ්ඤං වදනං පච්චා ගුණ සනති ගුණතනානා
විසිට්ඨා පච්ච විසුඤ්ඤං මුච්චං සංගතා ගුණතනානා.

කුලකම්මයට බලානුප්පද, නවශයෙන් පුළුකම්මයෙහි ප්‍ර
සාරිනවු විපාකයනානසට අනන්‍යයකරවු උපපිඩක උ
පවේදක සංඛිතන අකුලකම්මයන් නසා එයට මූල
කාරණවු යොග්‍ය උපද්‍රවසංඛිතන අනන්‍යයන්ගේ අ
නභිනිෂ්පනතිය යෙරේ - එසේ හෙයින් රත්නත්‍රය ප්‍රණා
මවචනය නමාවිසින් පාරබ්බ ප්‍රකරණයෙන් අනන්‍ය
ය සංඛිතපිණ්දු ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍යයන්ගේද ප්‍රණාමපුළුකම්ම
ප්‍රතිපත්තියෙන් උද්ග්‍රහණධාරණදින්ගේ සංඛිතපිණ්
සද වේ-

ගාථාවන්තොනොමො සමිධිකිසංවන්තොනො පද
 වෙඡ්ඤංවන්තොනො පද්ධිසංවන්තොනො පදවිග්‍රහසං
 වන්තොනො වොදනාසංවන්තොනො පරිහාරසංචන්තො
 නාසංචි භවිත්තාර චේ—උක්තවුතු—

සමුදායයාට පදනමක් පදනම් පදනමක්
 බලාගන්නා පරිදියෙන් පරිදියෙන් ගැටළුවක් නොමැති

එන “කතවා—කිමසීමද මුවතෙ—පණවප්පුබික
සුද්ද, පනතේ” යනු සමබලික සංවණ්ණන නම්—දුර්වල
සතෙමේ ගැසි-සනුද්විකය වසනුද්විකය ප්‍රණවප්පුබික
යයි වතුර්විධයි—මේප්‍රණවද්විකයි—

‘විහරුපාදිං’ යනු එක්පදයකි-‘සමුබ්බං’ යනු එක්පද
 යෙක-‘බම්බං’ යනු එක්පදයකි-‘සුරතසසිතං’ යනු එ
 ක්පදයකි-‘සංඝං’ යනු එක්පදයකි-‘ව’ යනු එක්පද
 යෙක-‘වජ්ඣා’ යනු එක්පදයකි-‘කසං’ යනු එක්ප
 දයකි-‘විනාසනං’ යනු එක්පදයකි-‘සුද්ධං’ යනු
 එක්පදයකි—මෙසේ වේදිකාපාඨනාමෝ විහරුපාදිං
 දව්වාගවශයෙන් දසපදයක් ඇති විය යුතුය-‘වි
 හරුපාදිං’ යනු විශේෂානුපදය—‘සමුබ්බං’ යනු කමිඳු

ටීපදය--‘බමම’ යනු කම්මානීපදය--‘සුජනසමිතං’ යනු කම්මයන්තපදය--‘සංකං’ යනු කම්මානීපදය--‘ම’ යනු සම්මානීපදය--‘විඤ්චා’ යනු පුළුච්චානීපදය--‘කසං’ යනු අපරකාලක්ෂ්‍යාපදය--‘විභංගානි’ යනු කම්මානීපදය--‘සුදුලලං’ යනු කම්මයන්තපදය--‘මමිතාපානොත්තො’ නොගෙයක්ගාපානං අතුරෙහි පවත්නාත්තාපානං නම්--මමි පදවෙදසංවිඤ්චානි.

පද්ධතියකට පාඨානුසාරී සමූහයක් උපමාසමූහයක් ගෙන සමූහයක් උපමාගෙන සමූහයක් කියා වතුර පිටයි—

“විහර්ජවාදිං සමුක්ඛංච සුඡන්දසචිතං බමමංච සංඝං
ච චජ්ජිතාං සුදුලලහං විහතාන්තං කසසං” යනු සමබ්බකි
සි-මමපද්ධතීසමුච්චයති —

“විතජ්ජවාදීං සම්බුද්ධං ච වජ්ඣකා සුජ්ඣසසම්මං බම්බං
ච වජ්ඣකා සංඝං ච වජ්ඣකා සුදුලලහං විතතාසම්භං අභං
කසසං” යනු සම්බුද්ධයාගේ — මේ වාක්‍යයේ සම්බුද්ධයාගේ මේ —
පදයෙහි පාඨානුසාරීයමිති නියමය දැක්වේ —

“අහං විහරස්වාදිතාති විහරස්වාදිතාති වදනසීලං වදනා බලං
වදනෙහි සාධුකාරං වා - බුද්ධතා සංගමෙව අබුජ්ඣි බුජ්ඣ
ති බුජ්ඣසසති සංගමාසංගමනගෙනෙද සංගමගමන
අනෙවා-වජ්ඣනාති (අති සංගමන අදරෙන) වජ්ඣනා ස
ංගමනා කුලාචාරවිරහෙනාති අනෙවා-සුත්තසංගමනතා
බුද්ධාදි සාධුසංගමනං නදිට්ඨාදිති අනෙවා-බලන්ති න
වලාකුත්තාරබලං සංගමනතාති-දංගමනතා අ
නෙවා-වජ්ඣනාති සංගමනා - සංගමන අට්ඨාපරිස පුග්ග
ලසමුහං සමුද්ධිපුග්ගාදි සමුහා වා - වසංගම බල
සංගම සංගම සමුද්ධිති - සුද්ධිපුග්ගාති අට්ඨාපරිස පුග්ග

ඡෙද, අතිරේකයා වාචක උපසංහාරය - විභක්තිවිකල්පය
විකල්පය. අනු- -

කයාන්ති කාර්යාමි හාසිකාමිනි අනු-ඡෙද පාඨ
නුසාරි සමානකම් -

“විපස්සි අදයො යථා විභජ්ජාදිනො ඵලං විභජ්
ජාදිං - විපස්සි අදයො යථා සමුච්ඡිකා ඵලං සමුච්ඡිකං
නොනමං, පුබ්බිකා ආචරියා අතිවජ්ජිංසු ඵලං අහං
(අති සකකම අදරෙන) වජ්ජමි” යනු උපමාසමා
නකම් -

“විපස්සි අදයො විභජ්ජාදිනො විභජ්ජාදිං, විපස්
සි අදයො සමුච්ඡිකා සමුච්ඡිකං පුබ්බිකා ආචරියෙති අති
වජ්ජිකා අහං (අති සකකම අදරෙන) වජ්ජමි” යනු
හෙතු සමානකම් -

“විපස්සි අදයො යථා විභජ්ජාදි විභජ්ජාදිනො පි
භජ්ජාදිං, විපස්සි අදයො යථා සමුච්ඡිකා සමුච්ඡිකා ස
මුච්ඡිකං, පුබ්බිකා ආචරියා යථා අතිවජ්ජිංසු අතිවජ්ජිකා
අහං (අති සකකම අදරෙන වජ්ජමි) යනු උපමාහෙතු
සමානකම් - උක්තමානු -

පාඨානුසාරි සමානකම් සමානකම් උපමාසමා
හෙතුනා පිච සමානකම් උපමාහෙතුනාපිච
සමානකම්, විභජ්ජාදිනො වජ්ජමි විභජ්ජාදිනො - සි

“විචිතං භාජනං වදන සිලො වදන බලො වද
නො සාධුකාරිනි වා විභජ්ජාදි” (විප්ප්බිකා භජ් පුබ්බිකා
දව්විසානායං වාචායං - ඡී) විචිතං, විචිතො; භා
ජනං, බලො, වදනසිලො, කියනසුලුකුසිණො, වදන
බලො, කියන සමානාදිකානුකූලො; වදනො, කි
මෙති; සාධුකාරි ඉතිවාදිකානුකූලො විභජ්ජාදි, විභජ්ජා
දිනමි - නොහොත් ‘විභජ්ජාදිනො විභජ්ජා’ විභජ්ජා

තෙ ඉති, භවදානුලාභේති; විභාගා විභාගාමි - “වදනී
සිලෙයාති වාදි” සිලෙයා, සාධානාමයෙන්; වදනී ඉති, කී
යානුකී; වාදි, වාදිනමි - “විභාගං එව ව දී විභාගවාදි”
තං විභාගවාදිං - විභාග එව, විභාගාමි; වාදි, කියන
සුලුමයේ, විභාගවාදි; විභාගවාදි නමි -

“සමුදායකානි සමුදායො” (ස ප්‍රාතිමුදායකානි -
ත) සමුදායකානි ඉති මනාවභවතොමයකර්තෘ; සමුදා
යො, සමුදාය නමි - “සමුදාය වුදායා වා සමුදායො”
තං සමුදායං - සමුදාය, තෙමි; වුදායා ඉතිවා, අව
තොමයකර්තෘ; සමුදායො, සමුදාය නමි -

“යථානුසිද්ධං පටිපජ්ජානෙ චතුස්ස අපායෙසු චට්ඨ
දුෂ්ඨස්ස ආපනානෙ කාමා ඛායෙති ඛෙමො”
(ඛරඛායෙ - රම) යථානුසිද්ධං, අනුයායකාකර
නලදපරිද්දෙන්, පටිපජ්ජානෙ, පිළිපදිනමි, චතුස්ස
අපායෙසු, සතරඅපායෙන්පද, චට්ඨදුෂ්ඨස්ස, වායානු
යෙන්පද, ආපනානෙකාමා, නොවාටෙන්නමි කො
වා, ඛායෙති ඉති, දහනුකී, ඛෙමො, ඛෙමනමි - “කකකල
චුදායාදකං සකකකලකකං ඛායෙති ඛෙමො”
කකකලචුදායාදකං, කකකකලකක ද්වි; සකකකලකක
කං, සකක සකක ලකකක, ඛායෙති ඉතිවා, දහනු
කීනමි; ඛෙමො, ඛෙමනමි - “ඛරිසතෙ ලකකකතෙ වා
ඛෙමො” ඛරිසතෙකීසේසි; ලකකකතෙ ඉතිවා, දන්
නාලාභේතිහේසි; ඛෙමො, ඛෙමනමි - “පාපකෙ අකුස
ලෙ ඛෙමො වුනාති විඛෙසති වා ඛෙමො” (වුකමනෙ -
රම) තං ඛෙමො - පාපකෙ, ලාභකමි; අකුසලෙ ඛෙමො,
අකුසලෙ ඛෙමනමි; වුනාතිහේසි, විඛෙසති ඉතිවා,
නානානුකීනමි; ඛෙමො, ඛෙමනමි -

“සුත්තෙති සෙවිතො සුත්තසෙවිතො” තං සුත්ත
සෙවිතං” සුත්තෙති, සත්පුරුෂයන්විසින්; සෙවිතො,

සෙවුනාලද්දේ, සුප්පසෙවුනො, සුප්පසෙවුන නමි—
 “සං සුප්පු කිලෙසෙ ගතං ජ. සන්ති ස සෙ” සං පුබ්බ
 ගතං කි. සා ගතිසු—ණ) සංසිසෙසි; සුප්පු, දන කොට;
 කිලෙසෙ, සෙවුනො; ගතංසිසෙසි; ජ. සන්ති, නසා
 නුසි; සංසෙසා, සංසෙ නමි—“සංසෙසා කවිං සමුප්පෙව්
 නිත්වා සංසො” නං සංසො—සංසො කවිං, සංසො
 මිට; සමුප්පෙව්නි දුන්වා, දුලබ්බෙද්දිනො; සංසො,
 සංසො නමි—“දිනිස දිනුමිත්වා දිනිනා” දිනිස. වැදගු
 යිනො, දිනුමිත්වා, දිනිමිත්වායිනො; දිනිනා, දිනිනා
 ගුණෙව්—“ස සං” යන ලෙසි ‘සංසො’ යනුයාදි
 සංසො කවි—“විභක්තියො” (විභක්තියො සංසො
 රණ—න) විභක්තියො, විභක්තියො, විභක්තියො නමි—
 “විභක්තියො විභක්තියො” දිනිස කවි—“අරියති
 සංසොති අරියො” (අරියොති—උ. අරියොතිසෙසි; සංසො
 නිදුනි, දන්තොලාබෙහි; අරියො, අරියො නමි—“සංසො
 විභක්තියො අරියොතිත්වා අරියො” සංසො විභක්තියො, සංසො
 යට අරියොති, අරියොතිසෙසි, විභක්තියො, සංසොති;
 අරියො, අරියො නමි—“විභක්තියො අරියොතිත්වා
 නං විභක්තියො—විභක්තියො, විභක්තියො නමි; අරියො,
 අරියොති; විභක්තියො. විභක්තියො නමි—“සුප්පු දු
 ලලොකො සුදුලලොකො” නං සුදුලලොකො” සුප්පු, අරියොති;
 දුලලොකො, දුලලොකො, සුදුලලොකො සුදුලලොකො, නමි—
 මේ—දවිභක්තියො. පණ්ණාසි—

මෙක වනාහි විභක්තියොතිප්පකරණය “විභක්තියො” යන
 අදි පදයෙන් දක්වන ලද්දාවිත් “පණ්ණාසි” යන
 අදි පදයෙන් විභක්තියොතිප්පකරණය පියයුතුය “විභක්
 තියො” යන අදි පදයෙන් නොපියයුතුය යනු වොදනායි—

නොපියයුතුය කුමක්හෙයින්ද යත් මෙක වනාහි ප්‍රණ
 මය කවි: නිවහලද්දි මෙක ප්‍රකරණය නොකවි:

එව රත්නත්‍රය ප්‍රණාමය නැතිව ප්‍රකරණයෙන්
 නොතිබියහැකිබැවින්—රත්නත්‍රය ප්‍රණාමයෙන් දක්ව
 වූලබ්‍යකල්පි අත්‍යන්‍යවලකනබැවින් මෙහි “විභ
 ඡ්‍යවාදිං” යන ආදි පදයෙන් නිර්දේශ කරනලද්දේ—
 ප්‍රකරණවිෂයයෙන් කිරීමට අනිත්‍ය නිර්දේශ නොකරන
 ලද්දේ යනු පරිහාසරය—

නොහොත් “විභඡ්‍යවාදිං” යන ආදි පාදයෙන් කුමක්
 විෂය කිසිකලද්දහුද විභක්තිප්‍රකරණයෙන් කිරීම
 විෂයය—

විභක්තිප්‍රකරණයෙන් කිරීමට අනිත්‍ය මේ “විභඡ්
 වාදිං” යන ආදිය කියනලද්දේයයි කියනු ලබන “පද
 මෙකාදකස්මිති—ප—සතනමයකාදකස්මිති” යන
 ආදි පාදයෙන් විභක්තිප්‍රකරණය නොවන්නේ
 ය—මේ “විභඡ්‍යවාදිං” යන ආදියද විභක්තිප්‍රකරණ
 යයි පැමිණෙන්නේ—“පදමෙකාදකස්මිති—ප—
 සතනමයකාදකස්මිති” යන ආදියෙන් විභක්තිප්‍රක
 රණය වේ—මෙයින් විභක්තිප්‍රකරණය කරනලදබැ
 වින් විභක්තිප්‍රකරණයට අනිත්‍ය “විභඡ්‍යවාදිං” යන
 ආදි පාදයෙන් නොකියනු වන්නාහුයයි විකාරණලද
 කල්පි ප්‍රතිඥාවන් ප්‍රතිඥකරණ විශේෂදේශය වන්නේ
 ය යනු වොදනයයි—

එයින්ම විභක්තිප්‍රකරණයෙන් සම්මතවිභක්තිකරණයෙන්
 සම්මතවිභක්ති ප්‍රණාම ප්‍රණාමිතව ප්‍රණාමයෙන් ප්‍රතිඥ
 ප්‍රතිඥාවන් දක්වනවිෂය “විභඡ්‍ය වාදිං” යන
 ආදිය කියනලද්දේය—

බුද්ධිමත්වන්නන් “වැඩිකා” යන පදයෙන් ප්‍රණාමය ද
 ක්වයි—“සම්මුඛං චිත්තං සං” යන මෙයින් ප්‍රණාම
 නිවස දක්වයි—“විභඡ්‍යවාදිං සුභසංවිතං” යන

(8) විජ්ජාමානසාපි සුක්කාදි යථා දිපදිනෙ සති
 බසන්ති මායාති කුසාදි අනෙවා එවං විසන්ති යා

මෙයින් ප්‍රණාමගෙතුව දක්වයි—“අහං” යන පද
 යෙන් කර්තෘත්වය දක්වයි—“සුදුලලනං” යන පදයෙන්
 ප්‍රතිඥාව දක්වයි—“කසං” යන පදයෙන් ප්‍රතිඥා
 ව්‍යය දක්වයි—මෙසේ “පඨමෙකාදසන්තිමිති—පෙ—
 සතාමෙයකාදසන්තිමිති” යන ආදි පාඨයෙන්ම මේ
 විභක්තියාවකාශය වනාහි නොකියනලදබැවින් ප්‍රති
 ඥාව්‍ය ප්‍රතිඥාකරණ විශේෂයෙකුය නොපැමිණෙත්
 නේය යනු පරිහාසයි.

(මෙසේ “විභජ්ජාදිං” යන ආදියෙන් ප්‍රණාමාදිපු
 විවිච්ඡේදකය දක්වා දන් විභක්තියෙන් උපමා උපමෙ
 ය දක්වනපිණිස “විජ්ජාමානසාපි සුක්කාදි” යන ආදි
 ය කිය)

(2) යථා, යමිසේ, සුක්කාදි, සෙවනාදිවස්තුමෙක්ක
 මේ, විජ්ජාමානසා අපි, විද්‍යාමානවුයේද; දිපාදිනෙ, ප්‍රදීපස්
 යථාදිත්‍ර, සති, ඇතිකල්ප; බසන්ති, ප්‍රකාශවීමට;
 ආයාති, ඒද; එවං, එසේම, විසන්ති යා, විසන්ති ය ඇති
 කල්පි; කුසාදිඅනෙවා, කර්තෘදි අනෙකෙම; (ප්‍රකට
 බවට එන්නේ) මේ

(“විජ්ජාමානසාපි සුක්කාදි යථා දිපාදිනෙ සති බසන්ති
 මායාති” යන වෙස විභක්තියෙන් අප්‍රකටකරණය ප්‍ර
 කටවූ ලොකාපමාවකින් ගෙණැර උපමාභීත දක්වු
 යේය—“කුසාදි අනෙවා එවං විසන්ති යා” යන මෙහි
 උපමෙභාෂිතය කර්තෘදිවිභක්තියෙන් ගුණයද ප්‍රකාශ
 කිරීමෙහි ස දක්වුයේය—මවුන්අතුරෙහුද අප්‍රකට ව
 සුව උපමා නම්—ප්‍රකටවැසුව උපමෙය නම් ඒදෙක
 ම එකම විභක්තියෙන් යුක්තවන්නේයි—උක්තමාසු-

(3) පඨමෙකාදසසභිමිති දසමිති දුතිතා හවෙ
තතිතා සොළසමිති චතුර්වුදසසි රතා

(4) පඤ්චවුදසසභිමිති ජට්ඨි එකාදසි රතා
සත්තමෙකාදසසභිමිති විසත්ත සත්තාසිතිතං

“සාරිමම සාරිතං සිඛ මසිඛසෙසං පමානතං

උපමෙතං මසිඛං තං වය මෙකවිහාරිකං” යි

(මෙසේ “විහර්වාදිං” යන අදිවු පුට්ඨාසලකාද
“විජ්ජමානො පි සුකකාදි” යන අදිවු උපමා උපමෙතං
වයද දක්වා දුන් විගතාසභි දක්වනපිණිස “පඨමෙ
කාදසසභිමිති” යන අදිය කිසි)

(3) පඨමා, ප්‍රථමාවිහකාරිතොමෝ, එකාදසසභිමිති, එ
කොළොස් අභිභවෙත්තද; දුතිතා, විතිතාවිහකාරිතො
මෝ; දසමිති, දසාභිවෙත්තද; හවෙ, චන්දෙත; ත
තිතා, තාරිතාවිහකාරිතොමෝ; වුදසස, චුදස්අභි
වෙත්තද; (වේසසි) ඊරතා, කිසකලද්දිතං

(4) පඤ්චමි, පඤ්චමිවිහකාරිතොමෝ, වුදසසභිමිති;
චුදස්අභිවෙත්තද; ජට්ඨි, ඡට්ඨිවිහකාරිතොමෝ, එ
කාදසස, එකොළොස්අභිවෙත්තද; සත්තමි, සත්ත
මිවිහකාරිතොමෝ, එකාදසසභිමිති, එකොළොස්අභිවෙ
ත්තද; (වේසසි) ඊරතා, කිසකලද්දිතං; විසත්ත, චුද
ස්විහකාරිතං; සත්තාසිතිතං, අසුත්තඅභිවෙත්ත වෙත්ත,

(“පඨමෙ ජතා පඨමා” — පඨමෙ, පළමුවැන්නෙහි; ජ
තා, වුචා, පඨමා, පඨමා නම් — “එකොළ දසව එකාද
ස” එකොළ, එකක්ද; දසව, දසකක්ද; එකාදස,
එකාදස නම් “එකාදසනං අපො එකාදසපො” ත
සමිං — එකාදසනං, එකොළොස්දෙනෙක්හුගේ; අ

කතාමා මධ්‍යමාදායකයෝ. *

තෝ, අතීතයෙන්, එකාදායකෝ, එකාදායකෝ නම්—
“දසකතං පුරණො දසො” තසම්—දසකතං, දසකතෙ
කුණේ, පුරණො පුරන්තේ; දසො, දස නම්—‘වි
තතං පුරණි පුරිතා—ඡණ්ණං පුරණි තතිතා—වතුතතං
පුරණි වතුත්’ ලෙභි අතීතයෝ—“වුද්ධං තතං පුර
ණො වුද්ධො” තසම්—වුද්ධකතං, තුද්ධකතෙකු
ණේ, පුරණො පුරන්තේ, වුද්ධො, වුද්ධ නම්—

“පසුබලි—පසුබලි—සපතම්” යනාදියෝ “පුරිතා” ය
නාදියෝ කිසිදු විශිෂ්ට කටයුත්තකුණ—උකච්ඡිතය
සපතම්බයි විශිෂ්ටතාද සපතම්බයි—එදෙකම එක්
කොට ‘විසතා’ යයි කියනු ලැබේ)

(මෙසේ “පරිවර්තකාදායකෝ” යන අදි සමුදායානීය
දක්වා දුන් අවශ්‍යතාවය දක්වනු ලැබේ “කතමා” යන
අදි කිය— නොහොත් “පරිවර්තකාදායකෝ” යන
අදි මාතෘකාපදය දක්වා දුන් පදනාපතිකාවය විශාල
කොට දක්වන්නේ “කතමා” යන අදි කිය—
නොහොත් මෙසේ උදෙසාගතාවය දක්වා දුන් ඡද්දො
ගතාවය දක්වන්නේ “කතමා” යන අදි කිය— නො
හොත් මෙසේ සමාන්තරතාවය දක්වා දුන් විශේෂානුභාව
ය දක්වන්නේ “කතමා” යන අදි කිය— නොහොත්
මෙසේ සමුදායානීයාවයද මාතෘකාගතාවයද උදෙසාගතාව
යද සාමාන්‍යයද දක්වා දුන් අවශ්‍යතාවයද පදනාපතිකා
වයද කිසිදුගතාවයද විශේෂානුභාවයද දක්වන්නේ
“කතමා” යන අදි කිය)

* පරිවර්තකාදායකෝ, පුර්වමානකර්මයෙන් එකා
ලෝකයකින්ද, කතමා කවරේද?

(3) ලිඛිත හෙතු කතතු කමම කරණේ සමපදයෙන්
සාමකවතිහුමෙම දිසා ලපතෙ පතිමා ගවෙ.

(කතමො යනු සච්චිනාමය-මේ දශවිධ සච්චිනාමයන්
අතුරෙන් පාවජාසච්චිනාමය-පාවජානොමෝ අදිට්ඨ
ජොනන පාවජාය දිට්ඨසංඝංගන පාවජාය විමතිවෙදන
පාවජාය අනුමතිපාවජාය කප්පතුකාය නාපාවජාය සිප්පකු
විධවේ-ඔවුන් අතුරෙන් මේ කප්පතුකාය නා පාවජායි.
කප්පතුකාය නා පාවජාවද සතනාධිපතාන බම්බාධිපතාන
වශයෙන් විප්‍රකාරයි--ඔවුන් අතුරෙන් මේ බම්බාධිපතාන
පාවජා නම්-එකාධිපතාන අනෙකාධිපතාන වශයෙන්ද
විප්‍රකාරයි-ඔවුන් අතුරෙන්ද මේ එකාධිපතාන පාවජා
නම්-සම්මුතිවිෂය පරමාසම්මුතිවශයෙන්ද විප්‍රකාරයි ඔ
වුන් අතුරෙන් මේ පරමාසම්මුතිවශයෙන්ද පාවජායයි දකුණු)

(දැන් පාවජාවට අනුරූපවූ විසූ ජිව්‍යානාමයයි කියන
ලද ප්‍රථමාචිහක්ඛිතයෙන් අසිඛිතයෙහි විභාගයකට දක්
වන විණිස “ලිඛිත හෙතු කතතු කමම” යන ආදිය නිස)

(5) ලිඛිත, ලිඛිතාසීය, හෙතු, හෙතාසීය; කතතු,
කතතුසීය, කමම, කමමාසීය; කරණ, කරණාසී
ය; යන මෙහිද; සමපදයෙන්, සම්පදනාසීයෙහිද;
සාමි, සාමාසීය; අවධි, අවධිසීය; හුමෙම, ආධාන
සීය යන මෙහිද; දිසා, දිශාසීය; ලපතෙ, ලපතා
සීය යන මෙහිද; පතිමා, ප්‍රථමාචිහක්ඛිතයෙන්, හ
වෙ, වන්තේය.

(“ලිඛිත අඛිතනි ලිඛිත” ලිඛිත, අප්‍රකටවූ; අඛිත-
නි, අවයවයකි; ලිඛිත, ලිඛිත නම්-(අමෙස් කෙසෙ
ලිඛිතාදිත්තේ ගර්භපත්‍රය අප්‍රකට අවයවය වේද
එසේම “පුරිසො” යන ආදී නික්මනපදයන්ගේ)

- (6) බුද්ධාදසබ්බලොපාදාදි ලිඛිතයෝති නිසංසා කම්මා
යො ඛොධිරුකඛංගෙපෙති යොච්චබ්බජ්ජනානගෙ-
(7) සන්ධාර දෙසිතො ඛමෙමා ඵෙය්‍යවිත්තා මදිනනස්සා
කාරකො දෙති විපාකො සබ්බො බුද්ධා තු නාදාදි-

පළමුකොටම නැතිවූයේ රූපය අප්‍රකට අවස්ථාවේ
බැවින් ලිඛිතයෙහි කියනු ලැබේ—“භික්ෂුනි පවත්නාති
ඵනෙතාති හෙතු” (භිග්ගියං—තු) “කරෙතිති ක
තා” (කරකරණ—තු) “කරිතෙති කම්මං” (ක
රකරණ—රඹ) කරෙති අනෙතාති කරණං” (කර
කරණ—සු) “ලිඛිතංව හෙතුවි කතතාච කම්මස්සා කර
ණංව ලිඛිත—පෙ—කරණං” තස්මිං—මෙති අත්ථාදි
ය සම්බන්ධ කටයුත්තෙය—“සංපෙච්ච අස්ස දදාතිති ස
මපදානං” (සංප්‍රබ්ධ ප්‍රබ්ධ දදානෙ—සු) “සමපදානස්ස අ
නො සමපදානෙතො” තස්මිං—මෙතැමනැත්තම අත්ථා
ගමයි—අපාදානාම පිරිසිදියුතුබැවින් අවධිතෙහි කියනු ලැ
බේ—ආධාරයම අවකාශස්ථානගෙයිත් භූමියෙහි කිය
නු ලැබේ)

(මෙසේ මේ එකාදශාස්තියාගේ ලක්ෂණය විභාග
කොට දක්වා දුන් ලක්ෂණය විභාග කොට දක්වනපිණිස
“බුද්ධාදසබ්බලොපාදාදි” යන ආදිය කිය)

(6) බුද්ධා දසබ්බලො ඉති, බුද්ධා දසබ්බලො යන, ආදි,
මේ ආදියනමේ; ලිඛිතයෝ ඉති, ලිඛිතාත්මයෙහි කියනු
ලැබේ; නිසංසා, ඉක්ඛිතිච, කම්මා, ක්‍රමයෙන්, යො ඛොධි
රුකඛං ගෙපෙති, යො ඛොධිරුකඛං ගෙපෙති යනුද;
යොච්ච ඵබ්බජ්ජනා නගෙ, යො ඵබ්බජ්ජනො නගෙ
යනුද—

(7) සන්ධාර දෙසිතො ඛමෙමා, සන්ධාර දෙසිතො ඛ
මෙමා යනුද; ඵෙය්‍යවිත්තා මදිනනංව, ඵෙය්‍යවිත්තා මදිනනං
යනුද; කාරකො දෙති විපාකො, කාරකො දෙති විපා

(3) ලොභාදයෝ ඉමෙ ඛමමා බුඛො දුරතභෙ භවෙ
භගවා චිත්ත මිස්සභෙ දිසායොගෙන සො නදා
භොරුභු ලපනෙ චෙව පයොගානි සථාරහං.

පඨමා විභතාසෙවො සමන්තො—1

කො යනුද; සබ්බබුඛාතුනාදිච, සබ්බ බුඛා තෙ ජනා
යන ආදියද.

(8) ලොභාදයෝ ඉමෙ ඛමමා බුඛො දුරතභෙ භවෙ,
ලොභාදයෝ ඉමෙ ඛමමා බුඛො දුරතභෙ භවෙ යනුද;
භගවා චිත්ත මිස්සභෙ, භගවා චිත්ත මිස්සභෙ යනුද;
දිසායොගෙන සො නදා, දිසායොගෙන සො නදා යනුද;
අපලනෙ ආලපනෙහි; භොරුභු ච ඵච, භොරුභු යනුද;
පයොගානි, උද්ගරණයෝ; සථාරහං, සුදුසුපරිද්දෙන්
(දනසුත්තානු) වෙන්.

(“බුඛො දසබ්බො” යනු ලිඛිතානුසාරණයි—දසබ්
බ්බො, දසබ්බසංස්කාරානු; බුඛො, සච්චිකා—මෙහි බු
ඛබ්බසංස්කාරෙත් “ලිඛිතසංස්කාරා” යන සුත්තයෙන්
ලිඛිතානුසාරණයෙහිම ප්‍රථමාචාර්යානි කොට “සො” යන
සුත්තයෙන් අකාරනාමකෙරෙන් සිහව ඔකාරදෙශ ක
ල කල්හි “බුඛො” යි රූපයි—“සො බොධිරුක්ඛං රෙපෙ
ති” යනු හෙතිනුසාරණයයි—සො, ගමෙත්තෙම; බො
ධිරුක්ඛං, බොධිවික්ඛය; රෙපෙති, රෙපණෙත්තෙර්ද-
මෙහි “සො” යන පදය ප්‍රථමාචාර්යානි කීයනලදි—“රෙ
පෙති” යනු ලබනලද බාහුසංඥාදි අති “බාහුසංඥාන
ගණපෙණපාසා කාරිතානි හෙතිනු” යන සුත්තය
ෙන් හෙතිනුසාරණය කිරනලද භේදප්‍රත්‍යයා අනතකොට
අති “කාරිතානානෙත්තො ලොපං” යන සුත්තයෙන් භිකාර
ග ලොපකලකල්හි “අසංගොගනාසං වුඛි කාරිතෙ”
යන සුත්තයෙන් කිරනලද වුඛිඅති “රූපණපණ”

කතමො දුඛියාදසකො?

යන බාහුත්‍රයේ “බාහුපාඨයෙහි විගතනියො”
 යන සූත්‍රයෙන් හිවිනක්ඛිකලකල්ප “යෙපෙති” කියා
 රූපසිඛි වේ - යො පබ්බජිතො නගෙ” යනු කර්තෘභාවය
 හරණයි - යො නගෙ, යම් චක්‍රස්‍යයෙක් නොමේ; ප
 බ්බජිතො, පෘථිවිවූයේද - “සභාර දෙසිනො ඛමො”
 යනු කම්මාභාවය හරණයි - සභාර, යාසාත්ථගත්
 සේවිසිත්; ඛමො, ඛමිතකෙම; දෙසිනො, දෙසන
 ලදී - “ඵෙසවිතතමදිනනංව” යනු කර්තෘභාවය හරණ
 යි - ඵෙසවිතතො, සොරසිතිත්; අදිනනං, නුදන්දෙස ග
 ත්තාලදී - “කාරකො දෙහි විපාකො” යනු සම්ප්‍රදාය
 භාවය හරණයි - කාරකො, කරන්තාහව; විපාකො දෙ
 හි, විපාක දේ - “සබ්බවුඛා-නෙජතා” යනු අදිය ස්වා
 ම්‍යභාවය හරණයි - සබ්බවුඛා, සිලවුද්‍රව්‍යන්තේ -
 නෙජතා, ඵ්ජනගන්තේ - “ලොභාදයො ඉමෙ ඛමො වු
 ඛො දුරතගෙ හවෙ” යනු අවධානභාවය හරණයි - වුඛො,
 සච්ඡිද්‍රතමේ; ලොභාදයො, ලොභාදිවු; ඉමෙඛමො,
 මේඛමිතන්තෙතෙත්; දුරතගෙ හවෙ, ඉතාදුරු වන්තේ
 ග - “හගවා විතත මිසසගෙ” යනු අධාරභාවය හරණ
 යි - හගවා, හාගත්තන්තමේ; විතතං, සිතෙති; මිසසගෙ,
 ප්‍රධානයි - “දිසායොගගක සො තද” යනු දිශායොග
 භාවය හරණයි - සො, ඵ් සච්ඡිද්‍රතමේ, තද, එකල්පි;
 දිසායොගගත, දිශායොගගත - “ගොරුභ” යනු අලප
 තාභාවය හරණයි - ගොරුභ, පින්වත්රජ)

ප්‍රථමා විභක්ඛනාදිය සමාප්තයි - 1

(මෙසේ ප්‍රථමා විභක්ඛනාදිය දක්වා දුන් විනිශ්චිත
 කතමො දුඛියාදසකො “කතමො” යන අදිය කිය)

දුඛියාදසකො, විනිශ්චිතකතමයෙන්
 දුඛියාදසකො, කතමො, කවරේද?

- (9) කම්මයෝගෙන කම්මය වචනිකයෙව * කරණ
වන්නයොගෙ සම්පදන අවධිභූමිමසාමයෙති
කාලයෙවෙව එතෙසු අනෙකුදු නියාමනා.

(දැන් විනිශ්චය විභක්තියෙන් දැනාභිමානව දක්වන
විනිශ්චය “කම්මයෝගෙන” යන අදිය කිය)

(9) කම්ම, කම්මාභිමාන, යොගෙන, පුබ්බසංඛ්‍යාගෙන යො
ගෙ යන මෙහිද; කම්මයවචනිකයෙව, කම්මප්‍රවචනික
යොගෙනද; කරණ, කරණාභිමානද; අවධි
යොගෙ, අවධිතසංයොගෙනද; සම්පදන, සම්ප
දනාභිමානද; අවධි, අවධිතය; භූමි, ආරාධනා
සාමයෙති, සාමයාභිමාන යන මෙහිද, කාලයෙව එව,
කාලාභිමානද යන, එතෙසු අනෙකු, මේ අභිමානි,
දුතියා, විනිශ්චයකිතයාමෝ (වේසි) මනා, දැන්
නාලද්දිය.

(මෙහි කම්මප්‍රවචනික නම් සංඝාතානුකූලයෙහි ක
රණලද සංඝ නිදේශයෙකි—මේ “පරසමසංඝපයො
ගෙ” යන මෙහි සංඝාතිය—“පබ්බජිත මනුපබ්බ
ජි” යන මෙහි ලක්ෂණාභිමාන වැටෙන්නාවූ අනුශ
ඛද්‍යහව කම්මප්‍රවචනික සංඝ කියනලද්දිය—මෙහි පළ
මුතැනැත්තාගේ ප්‍රච්ඡින්නාවය පශ්චිම තැනැත්තා
ගේ ප්‍රච්ඡින්නාවයට උපලක්ෂණයි—“නද් මනවසිතා බා
රනසි” යන අදියෙහි සනාභිමානවකවූ එම අනුශඛ
යහව කම්මප්‍රවචනික සංඝ කියනලද්දිය—බාරනසි, බ
රනසි, නදි, අනු, නදියනා; අවසිතා, අවසිතය යන
අභිමාන—“අනුපාරිප්‍රාතං පසුඤ්චා භික්ඛු” යන අදි
යෙහි භික්ඛාභිමානවකවූ එම අනුශඛද්‍යහව කම්මප්‍රවචනි
ක සංඝ කියනලද්දිය—පසුඤ්චා භික්ඛු, භුඤ්ඤාති භික්ඛු

* “කම්මයෝගෙන කම්මය වචනිකයෙසු” නි යබ්බති

- (10) රථං කණ්ණි පුණ්ණික ගාමං රමනීයං හි නං
පබ්බජ්ජං අනු පබ්බජී සචෙ මං නාලපිසුනි.~
- (11) සත්තාහං භොජනං භුක්ඛි යොජනං චන්ද්‍රජිව
පච්ඡානු මං හගවා මනුසුමංසං විරමං.~

තෙම; සාරිපුත්තං අනු, සාරිපුත්තසංවිරයන්ට ගිනයි—
ලක්ෂණාසීයෙහිද ඉතිමිභූතාසීයෙහිද භාගාසීයෙහි
ද විජ්ජායෙහිද වැටෙන්නාවූ ‘පති පරි අනු’ යන මේ උ
සගීයන්ට කම්මප්‍රවචනිය සංඥ කියනු ලද්දේය—“රුක්ඛං
පති විජ්ජානතෙ චන්ද්‍ර” (රුක්ඛං පරි රුක්ඛං අනු)
යනු ලක්ෂණාසීයෙහි නිදර්ශනී-එළුවාසය බබලන්නා
වූ චන්ද්‍රයාට උපලක්ෂණ භාවයෙන් ගන්නා ලදී”-“සා
ග්‍ර දෙවදත්තො මාතරං පති” (මාතරං පරි මාතර මනු)
යනු ඉතිමිභූතාසීයෙහි නිදර්ශනී-‘යදෙති මං පති
සියා(මං පරි, මං අනු)තං දියතු’ යනු භාගාසීයෙහි නිද
ර්ශනී-එළු, මෙහි; යං, යමක්; මං පති සියා, මාගේ
කොටස වන්නේද; තං, එය; දියතු, දෙනු ලැබේවා—
“රුක්ඛං රුක්ඛං පති විජ්ජානතෙ, (රුක්ඛං රුක්ඛං ප
රි, රුක්ඛං රුක්ඛං අනු) යනු විජ්ජායොගයෙහි නිදර්ශ
නී-භාගාසී සත්තාසී හිනාසීවර්ජිතවූ එම අසීයන්ගේ
වැටෙන්නාවූ අභිශබ්දයටද කම්මප්‍රවචනිය සංඥ කිය
නු ලද්දේය—උද්ගරණ පති ශබ්දයෙන් මෙන් ගෙ
දියයුතු)

(දැන් විනිශ්චය විභක්තිසුද්ධානරණයන් දක්වන්නේ “ර
ථං කණ්ණි” යන අදිය කිය)

(10) රථං කණ්ණි, රථං කණ්ණි යනුද; පුණ්ණික ගා
මං රමනීයං හි නං, පුණ්ණික ගාමං රමනීයං හි නං ය
නුද; පබ්බජ්ජං අනුපබ්බජී, පබ්බජ්ජං අනුපබ්බජී යනුද;
සචෙ මං නාලපිසුනි, සචෙ මං නාලපිසුනි යනුද.~

(11) සත්තාහං භොජනං භුක්ඛි යොජනං චන්ද්‍රජිව,
සත්තාහං—පෙ—චන්ද්‍රජිව යනුද; පච්ඡානු මං හග

(12) අභාරං අජ්ඣාචසනා භික්ඛු සංඝඤ්ච පිට්ඨිතො
පුබ්බිණ්ණසමයං නාදි පඨොගානි යථාරහං

දුතියාවිභාගානුසාරකාමිනිපාලමුද්‍රා-2

චා, පටිභාතා මං භගවා යනුද, මනුස්සමංසා චිරමං, මනු
ස්සමංසං චිරමං යනුද

12 අභාරං අජ්ඣාචසනා, අභාරං අජ්ඣාචසනා යනු
ද; භික්ඛුසංඝංච පිට්ඨිතො, භික්ඛුසංඝංච පිට්ඨිතො ය
නුද; පුබ්බිණ්ණසමයං පුබ්බිණ්ණසමයං යනුද; ඉති, අදි,
මේ අදිවු, පඨොගානි, උදාගරණයෝ; යථාරහං, සුදු
සු පරිද්දෙන්, (දනුස්සන්තාහු) වෙත්

(මෙහි “රථං කතෙති” යනු කම්මානියෙහි විනිශාසි
රථං, රියයක්, කතෙති, කෙරේ--“පුබ්බින භාමං රමනී
යංති නං” යනු පුබ්බිනදයාගේ යොගයෙහි විනිශාසි—
රමනීයං නි, රමනවුම; නං භාමං, ඒ ගමන්; පුබ්බින,
පුබ්බියෙහි—මෙහි “පුබ්බින” යනු සප්තමාසියෙහිවූ
කෘතියාසි—“පබ්බජ්ජං අනුපබ්බජ්ජි” යනු කම්මප්‍රවචනී
ග යොගයෙහි විනිශාසි “පබ්බජ්ජං අනු, පුප්ප්‍රකඤ්ඤාත්
නහු ලක්ඛණකාම; පබ්බජ්ජි, පැවිදිවි—“සචෙ මං නාල
පිස්සති” යනු කරණානියෙහි විනිශාසි, සචෙ, ඉදින්;
මං, මාභාසමග, න අලපිස්සති, කරානොකරන්තේ
නවි—“සත්තානං භොජනං භුක්ඛ්‍යො භොජනං චන්ද
ජි” යනු අත්තානංයොගයෙහි විනිශාසි—“සත්තානං
භොජනං, යනු කාලාත්තානං සංයොගය—“භොජනං
චන්දජි” යනු මාතෘත්තානං සංයොගය—සත්තා
නං, සතිසක්ඛුලුලෙහි, භොජනං, බොජුන්,
භුක්ඛ්‍යො, අනුභවකෙසෙය—භොජනං, ගොන්තක්ඛු
ලුලුලෙහි; චන්දජි, චන්දරොචසි—“පටිභාතා මං භග

කතුවොත්තිකාසොලසො?

(13) කරණේ කරණාදිව ක්‍රියා පටිපාටි ලක්ෂණ
කාලානුකූලවත්ත සම්බන්ධයෙන්

වා” යනු සම්ප්‍රදායාදියෙහි විනිශ්චය—භාවය, භාවය
වත්තෙන්ම; මං, මානව, පටිපාටි, අවබෝධයෙන්
වා—මෙහි පතිපුට්ඨ “භාව අවබෝධයෙන්” යන බාහිර
“මනුෂ්‍යමංගලය” යනු අප්‍රායාදියෙහි විනිශ්චය,
මනුෂ්‍යමංගලය, මනුෂ්‍යමංගලයෙන්, මරණය, වැළැක්වීම,
“අභාරය අප්‍රායාදියෙන්” යනු අප්‍රායාදියෙහි විනිශ්චය,
අභාරය, ගිණිගෙය; අප්‍රායාදියෙන්, වසන්තයෙන්—
“භික්ෂුසංඝංගලය” යනු සම්බන්ධයෙන් විනිශ්චය,
භික්ෂුසංඝංගලය, භික්ෂුසංඝයාගෙන්; මරණය, පත්
සෙන්—“පුබ්බාදියෙන්” යනු කාලානුකූලයෙන් විනිශ්චය
භික්ෂුසංඝංගලය, පෙරවරු කාලයෙන්)

විනිශ්චයන්ගේ අවසානවිෂයය—2

(මෙසේ විනිශ්චයකරනාදිය දක්වා දැන් නිගමනය
කරනාදිය දක්වන්නේ “කතුවොත්තිකාසොලසො
වො” යන අදිය කිය)

නිගමනයකරනාදිය, නිගමනයකරනාදියෙන්
සොබාගියාදියෙන්, කතුවොත්තිකාසොලසො?

(13) කරණේ, කරණාදියෙහි; කරණය, කරණාදිය
ය, කතුවොත්තිකාසොලසො යන මෙය; ක්‍රියාපටිපාටි, ක්‍රියා
පටිපාටිය, ලක්ෂණය, ලක්ෂණයෙන් යන මෙය,
කාල, කාලානුකූලය; අභාවය, මානවය; පටිපාටි, පටිපාටි
යෙන් යන මෙය; අවබෝධය, අවබෝධයෙන්; භාවය, භාවය
යෙන්; නිගමනයෙන්, නිගමනයෙන් යන මෙය.

- (14) සහජෝද්‍යයක : සහජෝද්‍යයක අනුමේ
තනියා වාචන : සහජෝද්‍යයක අනුමේ
(15) රුකකිං ජිඤ්ඤාති බලොතන බලොතන බුලොතන දෙසිතන
තිලොති බෙලොතන වපති එකාතෙතෙව පාපුණි
(16) කාලි හිතෙතන සිසෙත කුපෙති පරිසෙවකෙ
කාලෙන බමමසවණං යොජතෙනා 'තිබාවති'
(17) අතතනාසමමන්‍යතනානංතෙනමුතනාමුතසෙමයං*
බලොතන වසති හිතනු නාගොදතෙන නගඤ්ඤතෙ.

(14) සහජෝද්‍ය, සහජෝද්‍යය; අනුම, අනුමතිය;
තනිය; සමබලෙන, සමබලය යන මෙම ද; විසෙසනාදියක,
විසෙසනාදියෙක; අනුමේ. අධ්‍යයනයෙක යන; සො
ප්‍රසාදියක අප්, සොබාදියෙක; තනියා වාච
නාතොතනි, තනියා වාචන මෙම.

(“සහජෝද්‍ය” යන මෙම අදිශබදයෙන් “සහ. සම.
නානා විනා අලං” යන අදින් ගැනේ)

(දුන් තනියාවිතනනුදුහරණය දක්වනමිණිස
‘රුකකිං ජිඤ්ඤාති බලොතන’ යන අදිය කිය)

(15) රුකකිං ජිඤ්ඤාති බලොතන, රුකකිං ජිඤ්ඤාති බ
ලොතන යනුද; බලොතන බුලොතන දෙසිතන, බලොතන බුලො
තන දෙසිතන යනුද; තිලොති බෙලොතන වපති, තිලොති
බෙලොතන වපති යනුද; එකාතෙතෙව පාපුණි, එකා
තෙතෙව පාපුණි යනුද.

(16) කාලි හිතෙතන සිසෙත කුපෙති පරිසෙවකෙ;
කාලි හිතෙතන සිසෙත කුපෙති පරිසෙවකෙ යනුද;
කාලෙන බමමසවණං, කාලෙන බමමසවණං යනුද;
යොජතෙනාතිබාවති, යොජතෙනාතිබාවති යනුද.

(17) අතතනා සමමන්‍යතනානං, අතතනා සමම
න්‍යතනානං යනුද; තෙන මුතනාමුතසෙ මයං, තෙනමු

* “මුතනාමුතෙම” තනි සබ්දපොභාවකිසි -

- (18) පුතෙකු සහ තුළුකසො කාණං පසුති වකුචුකා
සුවණ්ණෙන අභිරුපො ජාතියා සතතවසිකො
තෙන ටො පන සමයෙන පයොගානි රුපාරහං.

තනිකාවිජානානෙති සමන්තො - 3

තනාමහසෙ මගං යනුද; බුමෙමන වසති තිකුචු, බමෙම
න වසති තිකුචු යනුද; නාගො දතෙනන හඤ්ඤතො,
නාගො දතෙනන හඤ්ඤතො යනුද.

(18) පුතෙකු සහ තුළුකසො, පුතෙකු සහ තුළු
කසො යනුද; කාණං පසුති වකුචුකා, කාණං පසු
ති වකුචුකා යනුද; සුවණ්ණෙන අභිරුපො, සුවණ්ණ
ෙන අභිරුපො යනුද; ජාතියා සතතවසිකො, ජාතියා ස
තතවසිකො යනුද; තෙන ටො පන සමයෙන, තෙ
න ටො පන සමයෙන යනුද; පයොගානි, උදුහරණ
යෝ, යරාරහං, සුදුසුපරිද්දෙන් (දනසුත්තානු)වෙන්.

(“රුකං ජිකුති බග්ගන” යනු කරණානොදුහරණ
ය-බග්ගන, කුචුචකරණකොටගෙන; රුකං, වා
සය; ජිකුති, සිද්ධි-බග්ගන යනු බග්ගනබදයාකෙ
රන් “කෙතවාකසිරකොනං කරණං” යන සුත්ත
යෙන් කරණ සංඥාකොට තානිසාචකවචනකොට
“අහොතොන” යන සුත්තයෙන් අකාශනායාකෙ
රන් නාහව එන යන පදයෙකු කලකල්හි රුපසි-“බ
මෙම බුමෙම දෙසිනො” යනු කර්තෘනොදුහරණ-බුමෙ
න, බුදුන්විසින්; බමෙම, බමිම තෙම; දෙසිනො, දෙසන
ලදි-“තිලෙහි වෙතෙන වපති” යනු කුමාරානොදුහර
ණය; බෙරෙත, කෙසෙහි; තිලෙහි, තල, වපති, වපුර
සි-“එකාගෙනෙව පාපුණි” යනු ක්‍රියාවකොදුහරණ
ය-එකාගෙන එව, එක්දවසකින්ම; පාපුණි, පාමිණි
ගේය-“කාලී තිතෙනන සිසෙන සදුපෙති පටිසෙව

කෙ” යනු ලක්ෂණානුකූලතාවය—කාලී, කාලිනෝ
 මෝ; හිතෙන, බිඳුනාව; සිසෙය, සිසියෙත් උපලක්ෂි
 නව; පවිසෙවකෙ, ප්‍රතිසෙවකයන්ව; සුදුපෙති, ගතව
 යි—“කාලෙත බමෙසවණං” යනු කාලානුකූලතාවය;
 කාලෙන, සුදුසුකාලයෙහි; බමෙසවණං, බණ්ඩුසිව
 යි—“යොජනෙන නාතිබාවති” යනු මානානුකූලතාවය—
 යොජනෙන, යොජනෙත්ති, අතිබාවති, ඉතාදිවේ—
 “අතනනාසමමනසතනානං” යනු ප්‍රථමානුකූලතාවය—
 අතනනා, තෙමේ; අතනානං, තමා, සමමනනී, සමමන
 සකල්පය—“තෙනමුත්තමාමිතසෙ මයං” යනු අපාද්‍යා
 නුකූලතාවය—මයං, අපි; තෙන, ඒ මහාශ්‍රමණයා
 කෙරෙත්; මුත්තමාමිතසෙ, මිදුනාහු වෙමු—“බමෙත
 වසති හිතනු” යනු ගෙනානුකූලතාවය—හිතනු, මහණ
 බෙම; බමෙත, බමුවාගෙනවුයේ; වසති,
 වෙසේ—“නාගො දතෙන න ගඤ්ඤෙන” යනු නිමි
 තානුකූලතාවය—නාගො, ඇත්තෙමේ; දතෙන; දත්
 නිමිතිකොටගෙන; ගඤ්ඤෙන, නසනුලැබේ—“පුත්තන
 සහ තුලෙත සො” යනු සහානුකූලතාවය—සො, ඒ පී
 යතෙමේ; පුත්තන සහ, පුත්තනා; තුලෙත, සමානයි—
 “කාණං පසාති චක්කනා” යනු අභිග්‍රහණානුකූලතාවය—චක්කනා,
 ඇසින්; කාණං, කණ; පසාති,
 බලයි—මෙලෙසවර්ණය අභිග්‍රහණයටයෙහි නොගැළ
 පේ; අභිග්‍රහණයට යටත්විය යුතු යෙහි විකෘති සිටි “අ
 තනිතා කාණං—පාදෙන බිඳුනා—ගෙන න කුණි”
 යන ආදිය ලෙසවර්ණයට ගෙයිනි—මෙහි විකෘත බාලා
 වතාදියෙන් ගතයුතුයි—“සුවණ්ණෙන අභිරුපො”
 යනු සමානානුකූලතාවය—සුවණ්ණෙන, යහපත්ව
 භාවිතයෙන්; අභිරුපො, මනාරුභාවයෙන්—“ජාතියා
 සතාවස්සිකො” යනු විශේෂානුකූලතාවය—ජාතියා,

කතමො. චතුර්විද්දසසේනා?

(19) සම්පදානෙ තනියතේ යොගෙ කමමච ආරාමෙ
අනුත්තානාදරතේසු තුං තදනාලසාමිසු*
භුමමච දසසතසේව චතුර්විද්දසසේනා†

ජාතියෙන්, සත්තාවස්ථිකො, සත්තාචරිතවස් ඇත්තේ
ය—“තෙන ඛො පන සමයෙක” යනු සත්තමයසොදාහර
ණය—තෙන ඛො පන සමයෙක, එසමයෙහි වනාහි)

තෘතීයාවිභාගාත්මකවිකල්ප සමාප්තයි—3

(මෙසේ තෘතීයාවිභාගාත්මකවිකල්ප දක්වා දුන් චතුර්විද්ද
සසේනා දක්වනර්ථය “කතමො චතුර්විද්ද
සසේනා” යන ආදිය කිය)

චතුර්විද්දසසේනා, චතුර්විද්දසසේනා
චතුර්විද්දසසේනා, කතමො, කවරේද?

(19) සම්පදානෙ, සප්තකායීයෙහිද; තනියතේ, තෘ
තීයාත්මකයද; යොගෙ, (තමො) යොගයෙහිද; ක
මමච, කමිමාත්මකයෙහිද; ආරාමෙ, ආරාමනායකයෙහිද;
අනුත්තා, අනුත්තාත්මකය; අනාදරතේසු, අනාදරයාත්මක
මෙහිද; තුං, තුංභුත්තායාගේ අත්මක, තදනා, තදනාත්මක; අ
ලං, අලංකාරයාගේ අත්මක; සාමිසු, සාමිසාත්මක යන මෙ
හිද; භුමමච, භුමිකාත්මකයෙහිද; දසසතසේව, දසසත
සේනාත්මකයෙහිද; යන, වුද්දසසේනා, තද්වස්ථිකයෙහි; චතුර්වි
ද්දසසේනාත්මකයාගේ (වේදික) මනා, දක්වාලද්දික.

* ‘තුංතදනාලසාමිවා’හි සබ්බසී.

† ‘වුද්දසසේනාත්මකා’හි සබ්බසී.

- (20) හිතවුසා දෙති යො පරි, කන්නිසා අඤ්ඤං පිහගං
නමො තෙ වුබවිරත්ථ සග්ගසා ගමනෙන වා.~
- (21) ආරාධො මෙ රජ හොති වුබසා අසුණනති තෙ*
කට්ඨසා නං අහ මඤ්ඤ වුබභිං ජිවිතං චජි.~
- (22) අනුකම්පාය දෙසෙනතු අලමෙම රතනත්තං
අලමෙම තෙන බතෙන දිනෙතා අත්ථාය මෙ භවං†.

(දැන් උද්ගරණ දක්වනපිණිය 'හිතවුසා දෙති'
ගහ ආදිය කිය)

20 හිතවුසා දෙති යො, හිතවුසා දෙති යො ගනුද
පරිකන්නිසා අඤ්ඤං පිහගං, පරිකන්නිසා අඤ්ඤං පි
හගං ගනුද; නමොතෙ වුබවිරත්ථ, නමොතෙ වුබවිරත්ථ
ගනුද; සග්ගසා ගමනෙන වා, සග්ගසා ගමනෙන වා
ගනුද.~

(21) ආරාධො මෙ රජ හොති, ආරාධො මෙ රජ
හොති ගනුද; වුබසා අසුණනති තෙ, වුබසා අසුණ
නති තෙ ගනුද, කට්ඨසා නං අහ මඤ්ඤ, කට්ඨසා
නං අහ මඤ්ඤ ගනුද; වුබභිං ජිවිතං චජි, වුබභිං
ජිවිතං චජි ගනුද.~

(22) අනුකම්පාය දෙසෙනතු, අනුකම්පාය දෙසෙනතු
ගනුද; අලං මෙ රතනත්තං අලං මෙ තෙන බතෙන,
අලං මෙ රතනත්තං අලං මෙ තෙන බතෙන ගනුද
දිනෙතා අත්ථාය මෙ භවං, දිනෙතා අත්ථාය මෙ භවං
ගනුද.~

* "අසුණනති වුබසා තෙ" හි පොළවකසු.

† "අත්ථාය මෙ භවං දිනෙතා" හි සබ්බභි.

(28) තුස්තං වස්ස ආවිකරො දස්සනං කාමනා නව
තෙසු තෙසු සුත්තනෙතෙසු යුගතිංගණොපසංපණ්ණිකො:

වතුන්විවිභාගයෝසමිත්තො-4

(23) තුස්තං වස්ස ආවිකරො, තුස්තං වස්ස ආවිකරො
ගනුද; දස්සනං කාමනා නව, දස්සනං කාමනා නව ග
නුද උද්ගරණයි; පණ්ණිකො, ප්‍රාඥතෙමි; තෙසු තෙසු
සුත්තනෙතෙසු, ඒඒ සුත්තන්හි; යුගතිං, ප්‍රයොගය; ග
ණොපසං, ගන්තේය.

(‘උ’ නමුත් දෙති යො’ ගනු සම්ප්‍රදායෝද්ගරණය-
යො, ගමෙක්තෙම; හික්ඛුස්ස, උ’ සුත්තන්හි; දෙති, දේ
ද-‘හික්ඛුස්ස’ ගනු හික්ඛුස්සයෝද්ගරණයෙන් ‘ජි’ නමුත්
‘සුත්තන්හි’ ගනු වටා විගතාද්ගරණය කොට ඒ වි
ගතාද්ගරණයෙන් අනිකුත් ප්‍රසංගයක් ඇතිකළහි සම්ප්‍ර
දායයෝද්ගරණය කොට ‘සම්ප්‍රදායෝද්ගරණය’ ගනු සුත්තන්
වතුන්විවිභාගය සම්ප්‍රදාය කොට ‘සාමාන්‍යය’
ගනු සුත්තන් සාමාන්‍යය කළකළහි රූපය-‘උ’ නමුත්
හික්ඛුස්ස, සාමාන්‍යය, අනිකුත්, අනිකුත්; විගතං,
කාමනාවෙන්-‘තමො තෙ බුබුච්ඡන්ති’ ගනු තමො
යොගොද්ගරණය-බුබුච්ඡ, බුබුච්ඡය, තෙ, තුබ්බහ
න්තෙසු; තමො අනු, තමොකාර වේවා-‘සග්ගස්ස ග
මෙතෙ වා’ ගනු කාමනාද්ගරණය-සග්ගස්ස, සඛ
ර්ණය; ගමෙතෙ වා, ගමෙත්තො-‘ආරාධනා මෙ රුජ
ගොති’ ගනු ආරාධනාද්ගරණය-රුජ; රජතෙම;
මෙ, මෙ, ආරාධනා ගොති, ආරාධනා වේ-‘බුබුස්ස අසු

ණනති තෙ” යනු අනුකතාභ්‍යෝද්‍යාගරණය-තෙ, මව්හු;
 බුබස, බුදුන්ව, අසුණනති, ප්‍රතිඥ දෙත්-“කට්ඨස්ස
 නං අහං මඤ්ඤ” යනු අනාදරාභ්‍යෝද්‍යාගරණය-අහං,
 මම; නං, නා; කට්ඨස්ස, කාශ්ඨ්‍යක් කොට, මඤ්ඤ,
 හඬමි-“බුබසි ජිවිතං චජි” යනු තුංප්‍රත්‍යයාභ්‍යෝද්‍යා
 ගරණය-බුබසිං, බුදුවන්ව, ජිවිතං, ජිවිතය; චජි, හැ
 රිණිය-“අනුකම්පාය දෙණසතා” යනු තදභ්‍යෝද්‍යාග
 රණය-අනුකම්පාය, අනුකම්පාපිණිය, දෙණසතා, දෙ
 ඹසා කෙරෙත්වා-“අලං මෙ රහතතතං--අලං මෙ තෙ
 න ඛතෙත” යනු අලංභිද්‍යාභ්‍යෝද්‍යාගරණය-මෙ, මව;
 රහතතතං, රක්තතය; අලං, සුදුසුයි-මෙ, මව; තෙ
 න ඛතෙත, ඒඛතෙත්; අලං, කම්තැන-“දිනතා අ
 නාය මෙ හවං” යනු සාමයාභ්‍යෝද්‍යාගරණය-හවං,
 පින්වත්තෙමි; මෙ, මාගේ; අනාය, අනායපිණිය;
 දිනතා, දුන්නෙත්-“තුග්ගං වස්ස ආවිකතෙ” යනු
 ආධාරාභ්‍යෝද්‍යාගරණය-තුග්ගං, නාකෙරෙහිද; අස්ස,
 ඔහුකෙරෙහිද; ආවිකතෙ; ප්‍රකාශ කරන්නෙත්-“දස්ස
 තං කාමනා නව” යනු දඬිතාභ්‍යෝද්‍යාගරණය-නව,
 නාගේ; දස්සතං, දුක්ම; කාමනා, කැමතිබව)

චතුර්ත්විහක්කතාසීම මොජ්‍ජනි-4

(මෙසේ චතුර්ත්විහක්කතාසීම දක්වා දුන් පසුවමි
 විහක්කතාසීම දක්වනපිණිය “කතමො පසඤ්චිද්දාය
 තෙ” යන ආදිය කිය)

කතමො පඤ්චමි වුද්දසසේ,

(24) අවධි භූමි සමුඛෙකි කමු හෙතු නතිසසේ *
ගුණබාහ විවිතතසේ මරෙකි පහව රකකිණ
සොගසේ කාලසේ වතු, අසසේ පඤ්චමි හවේ†

25) පාපා විතතං නිවාරණෙ යසො චෙවං තතො හයං
පුරිසසමා පාද ඵලි සුවණණසමා පටිදදු

26) කසමා හෙතු නමිසනති සතසමා බබො නග්
පඤ්ඤාය සුගතිං යනති ඉතො වතුසු සොජනෙ

(24) අවධි, අවධාරණ, භූමි, ආබාහණික; සමු
ඛෙකි, සාමාන්‍යික යන මෙහිද; කමු, කල්පානික, හ
තු, හෙතෙමික; නතිසසේ, නාතිතානික යන මෙහිද;
ගුණ, ගුණානික; අබාහ, මාහිතානික; විවිතතසේ, විවි
තතානික යන මෙහිද; මරෙකි, (කාරකමධනනිකෙහිහා
නික) මධනනිකෙහිද; පහව, ප්‍රහවනික; රකකිණ, ර
කකිණනික යන මෙහිද; සොගසේ, සොගානිකෙහිද
කාලසේ, කාලානිකෙහිද (හන) වතුසුසේ, තුද්ධ
නිකෙහි; පඤ්චමි, පඤ්චමිමිහකතොමෝ; හවේ, වත්
නේ

(දුන් උදහරණ දක්වනපිණිස “පාපා විතතං
නිවාරණෙ” යන ආදිය කිය)

(25) පාපා විතතං නිවාරණෙ; පාපා විතතං නිවාරණ
යනුද, යසමා චෙවං තතො හයං; යසමා චෙවං තතො
හයං යනුද, පුරිසසමා පාද ඵලි; පුරිසසමා පාද ඵලිතා ය
නුද, සුවණණසමා පටිදදු, සුවණණසමා පටිදදුති යනුද

(26) කසමා හෙතු නමිසනති, කසමා හෙතු නමිසනති

* ‘කමුහෙතු නතිතානික’ නි සබ්බසී.

† “සොගසේ කාලසේවෙව වතුසුසේ” නි සබ්බසී

- (27) විවිධතා පාසලා බලමා කොසා විජයානි කුසුමරං
 ඝමවතා පහවතනි කාතෙ රකබනානි තණ්ණුලා

- (28) කිවදුරු ඉතනා ගාමො ඉතනා එකතවුනිවි
පසවිප්පි හිළිඳුතඳුදුසංගෙයසංපගයා හවිඳුයානා

පඤ්චමි ඩිභි නැරඳවුම, සද්ධර්මා—5

සහුද, සත්‍යමා බ්‍රහ්මා නමැත්ත; සත්‍යමා බ්‍රහ්මා නමැත්ත ස
හුද, පසුපස සුගතිය යනාදි; පසුපස සුගතිය යනාදි
සහුද, ඉතො චතුස්ස භෞජනෙ, ඉතො චතුස්ස භෞජනෙසු
සහුද.

(27) උච්ඡේදනා පාපකා ධර්මා, විච්ඡේදනා පාපකා ධර්මා යනුද; කොසා විජ්ඣාති කුසල්ලං, කොසා විජ්ඣාති කුසල්ලං යනුද; භවතා පභවතා, භවතා පභවතා යනුද; කාකෙ රක්ඛතාති තණ්හාලා, කාකෙ රක්ඛතාති තණ්හාලා යනුද.

(28) කිවදුගේ ඉතො ගාමො, කිවදුගේ ඉතො ග
මො යනුද; ඉතො එකනවුතිව, ඉතො එකනවුති ක
පො, ගනුද උදුගරණි—එනි, මෙහි; අනෙකුදුසං, සෙසු
ප්‍රකාශයන්, පනතිනි, බහාලා; පනොතිකුකුකා,
ප්‍රකාශ දන්තනුතිනි; සෙසුසං, දන්තනුතිනි—

(“පාපා විතතං නිවාරණං” යනු ආපාදනානිවාරණ දුර්ග්ගය—පාපා, පාපණන්, විතතා, සිත; නිවාරණං, චලකන්තන්ය—“තයමා බෙදං නතනා හයං” යනු ආධාරනිවාරණය—තයමා, යම්තානන්ත, තෙදං, නිබ්බයද; නතනා, එති; හයං, හය උපදි—“පුරිසයමා පාදා ඵලිතා” යනු සමුඛනිවාරණය—පුරිසයමා, පුරිසයාගේ, පාදා, පාදයෝ; ඵලිතා, පාලනාත්මය—“සුචිකුණකමා පටිදදාති” යනු කම්මනිවාරණය—සුචි

ඡායා, රත්රන්; පටිදොති, නැවත දෙසි—“කසමා
ගෙහු නමියනි” යනු තෙතිසෝදාගරණය—කසමා
ගෙහු, තවරගෙහුවකින්; නමියනි, නොමැද්ද—
“සතසමා බෙබා නග්” යනු තෘතියාසෝදාගරණය—
නග්, මුහුණතෙම, සතසමා, සියයකින්; බෙබා, බැඳු
නේ—“පඤ්ඤාය සුගතිං යනති” යනු භුක්තෝදා
ගරණය—පඤ්ඤා, පුඤ්ඤවත්; සුගතිං, සුගතියට, ය
නති, යෙත්—“ඉතො චතුසු යොජනෙසු” යනු
මාතෘසෝදාගරණය—ඉතො, ඉතින්; චතුසු යොජ
නෙසු, සිව්පයන්තෙක්—“විවිතො පාපකා බමො”
යනු විවිකතාසෝදාගරණය—පාපකා බමො, පාපබ
මොසත්; විවිතො, වෙන්වි—“කොසා විජ්ඣති කුසුරං”
යනු කාරක මධ්‍යසෝදාගරණය—කොසා, අභි
සනකින්; කුසුරං, ඇතා; විජ්ඣති, පිදි—“භිවතා
පහවතති” යනු ප්‍රභවාසෝදාගරණය—භවතා,
භවතින්; පහවතති, (ගබ්ගාවෝ) උදින්—“කාකෙ
රකඛනති තණ්ඩුලා” යනු රසණ්ඩුසෝදාගරණය—
කාකෙ, කවුඩින්; තණ්ඩුලා, යාලින්; රකඛනති,
රකින්—“කිවදුග් ඉතො ගාමො” යනු ගොතාසෝදා
ගරණය—ඉතො, මෙතැන්ටත්; ගාමො, ගම; කිව
දුග්, කෙතෙක්දුරද?—“ඉතො ජිකනවුත්තිකප්පො” යනු
කාලාසෝදාගරණය—ඉතො, මේමහාභද්‍රකප්පොත්,
එකනවුත්තිකප්පො, එක්අනුවන කල්පතෙයි.)

සංකල්පි විභින්නාසුචි ප සම්ප්‍රදායි-ර

(මෙසේ පසුබිම් විභාජනයකින් දක්වා දැන් මජ්ඣිමනිකායෙහි දක්වන්නේ “කතමො ජලයි ඵංකාදස භවො” යන අදිය කිය)

සංකල්පය ජප්ති ඵකාදසංඝයා

- (29) සාමසභාවතෙහිදුග්‍රහණයෙන් කතාකළෙමු විකරණ
අවධානයන්දරයෙන් නිබාරණ හුමෙමු
තදභව කාදසංඝයා ජප්තිවාචකා විශේෂයක
(30) භික්ෂුසංඝ විවරං කිසං ගෙතු ගොණානධිපති
සොධිතෙසු ජිනොරණෙසු පාපසංඝකරණං සුඛං

ජප්ති ඵකාදසංඝයා, සජ්ජි විභක්තිකයන් ඵකා
ලොස් අස්ථිකයන්; කතමො, කවර්ද?

(29) සාමසභාව, සාමසභාවයෙහිද; ගෙතු, ගෙවැසි
ග්‍රහණයෙන්, ග්‍රහණයෙන් යන මෙහිද; කතා, කතාකළ; කළෙමු,
කළෙමු, කළෙමු යන මෙහිද; කරණ, කරණයෙන්
යෙහිද; අවධි, අවධානයෙන්; අනාදරයෙන්, අනාදරයෙන්
යන මෙහිද; නිබාරණ, නිබාරණයෙන්; හුමෙමු අපිව,
ආධාරයෙන් යන මෙහිද; තදභව, තදභවයෙහිද (යන)
ඵකාදසංඝයා, ඵකාදසංඝයා අස්ථිකය; ජප්ති, සජ්ජි
විභක්තිකයාගේ; වාචකා, වාචකවේදය; විශේෂයක,
දනසුත්තිය

(දුන් උදාහරණ දක්වනුයේ “භික්ෂුසංඝ විවරං කි
සං” යන අදිය කිය)

(30) භික්ෂුසංඝ විවරං, භික්ෂුසංඝ විවරං යනුද; කිසං ගෙ
තු, කිසං ගෙතු යනුද; ගොණානං අධිපති, ගොණානං
අධිපති යනුද; සො ධිතෙසු ජිනොරණෙසු, සො ධිතෙ
සු ජිනොරණෙසු යනුද; පාපසංඝකරණං සුඛං, පාප
සංඝකරණං සුඛං යනුද

(31)සප්තස්වරාං ඉතරො භින්නා ද්විත්වස්වරාං සද්ධර්මාද්වයාං පරිච්ඡිද්ධාං වෛශ්ට්වයාං—

(32) පඤ්චකල්යාණ භාරිතා සාමා දසසන්තතො
කුසලා නිවර්තිතසා සුචිණයං කුණ්ඩලසාව

ජලිඬු විභාගයෙන් සම්මතයා—6

(31) සප්තරික්ක පහතාං දුරෙහි, සප්තරික්ක පහතාං දුරෙ
හි යනුද; භිතො දුක්ඛස්සහං සද්ධං, භිතො දුක්ඛස්සහං
සද්ධං යනුද; රුද්ධො දුරක්ඛස්සං පබ්බජි චුඛස්සං
රුද්ධො දුරක්ඛස්සං පබ්බජි චුඛස්සං යනුද.

(32) පඤ්චකල්යාණ නාරීතං සාමා දස්සනීයතමා, ප
ඤ්චකල්යාණ නාරීතං සාමා දස්සනීයතමා ගනුද; කුසලා
නව්විතස්ස, කුසලා නව්විතස්ස ගනුද; සුචණ්ණං
කුණ්ඩලස්සච, සුචණ්ණං කුණ්ඩලස්ස ගනුද උද්ගර
ණයි

(“හිතවූයා විවරං” යනු සාමාන්‍යයෙන් දැනගන්නා—හිතවූයා, හිතවතෙක්; විවරං, සිවුරයි—“කියන්නෙකු” යනු හෙතෙමෙයා දැනගන්නා—කියන්නෙකු, කවරෙකු වන්නා—ගොනානං අධිපති” යනු ගොනායෙයා දැනගන්නා—ගොනානං, ගොනුවන්; අධිපති, ප්‍රධානයි—“ගො ඩි ගේ පූජිතො රඤ්ඤ” යනු කථිකයෙයා දැනගන්නා—රඤ්ඤ, රජහුවියන්; ගොඨිගේ, ඒවාදෙකව; පූජිතො පුදනලදි—“පාපස්ස අකරණං සුඛං” යනු කම්මායෙයා දැනගන්නා—පාපස්ස අකරණං, පවිත්‍රකිරීම, සුඛං හැප්පි—“සප්පිස්ස පතනං පූරේවා” යනු කිරණයෙයා දැනගන්නා—සප්පිස්ස, ගිහිනලින්; පතනං, පාත්‍රය; පූරේවා, පුරවා—“හිතො දුක්ඛස්සනං ගද්” යනු අපාදානායෙයා දැනගන්නා—අනං, මම; ගද්, ගැමකලිගි; දුක්ඛස්ස

- (34) ගමිනිපර මදකතනික අභිවාදෙනති හිකුසු
දතොසුනඤ්ඤතො නාමො, පතො පිණ්ඩායනොවපො,
(35) සුරියෙ උග්ගතො ගජෙ රතනිකා කදලිසු ව
මහපථලං සංඝෙ දිනනා රුද්ධතාසම්මි දුරකෙ
(36) පරිකෙසුචි බාවතොනා බාලො කාලො පමජ්ඣති*
භුතොසු ආගතො වෙච්ඡා සංගාමි විග්නා මනා
සංගාමි විග්නාමො, පම තො

හිත; නිබාරණආපි, නිබාරණආපිය යන අර්ථය; කා
ලෙච්ඡා, කාලාසීමයභව; භාවතො, භාවාසීමය (තන)
එකාදසම්මිති, එකෙ ලොස්ථාසීමය; සංගාමි, සර්ව
මිතිකතනිකාමො; වාචනා, වාචකයකි; මනා, දන්තා
ලද්දිය.

(දැන් උද්ගතරණ දක්වනපිණිස “ගමිනිපර මදක
තනිකෙ” යන අර්ථය කිය)

(34) ගමිනිපර මදකතනික, ගමිනිපර මදකතනි
කෙ යනුද; අභිවාදෙනති හිකුසු, අභිවාදෙනති හිකු
සු යනුද; දතොසුනඤ්ඤතො නාමො, දතොසුනඤ්ඤ
තො නාමො යනුද; පතො පිණ්ඩායනොවපො, පතො පි
ණ්ඩායනොවපො යනුද.

(35) සුරියෙ උග්ගතො, සුරියෙ උග්ගතො යනුද
ගජෙ රතනිකා කදලිසු ව, ගජෙ රතනිකා කදලිසු ය
නුද; මහපථලං සංඝෙ දිනනා, මහපථලං සංඝෙ දිනනා
යනුද; රුද්ධතාසම්මි දුරකෙ, රුද්ධතාසම්මි දුරකෙ
යනුද.

(36) පරිකෙසුචි බාවතොනා, පරිකෙසුචි බාවතොනා
යනුද; බාලො කාලො පමජ්ඣති, බාලො කාලො පමජ්ඣ
ති යනුද; භුතොසු ආගතොවෙච්ඡා, භුතොසු ආගතො

* “බාලො කාලො පමජ්ඣති” හි සබ්දය

ගනුද; උද්ගරණයි—එවං, මෙතේ; සතතම් විහතති, ස
පාමිවිහක්ඛිතොමෝ; මහා, දන්නාලද්දිය—

(“ගම්හිතර ඔදකතතිකෙ” යනු අධ්‍යයනයේ ද්‍යුගරණය—ගම්හිතර; ගැමුරුවු, ඔදකතතිකෙ; දියබෙලවරෙහි—“අහිවාදෙනති හිතවුසු” යනු කම්මානෝද්‍යුගරණය—හිතවුසු, හිසුන්; අහිවාදෙනති, මනාකොට වදිත් “දතෙතසු තඤ්ඤතෙ නාගො” යනු නිමිත්තානෝද්‍යුගරණය—දතෙතසු, දන්තිමිතිකොටබෙගණ, නාගො; ගස්තිතෙම; ගඤ්ඤතෙ, නසනුලැබේ—“පතෙත පිණ්ඩො ය ගොවරෙ” යනු කරණානෝද්‍යුගරණය—ගොවර; ගොදුරුගමිති, පතෙත; පාත්‍රයකරණකොටබෙගණ, පිණ්ඩාග, පිඬුපිණ්ඩ ගැසිතේ—“සුරිතෙ උග්ගතෙ” යනු ප්‍රථමානෝද්‍යුගරණය—සුරිතෙ, හිරු; උග්ගතෙ; නැගිතලිහි;—“ගජේ රත්තිතති කදලීසු” යනු අපාද්‍යානෝද්‍යුගරණය—කදලීසු; කෙණෙලිත්, ගජේ; ගස්තින්, රත්තිතති, රතිත්—“මහපථිලං සංඝෙ දිනතං” යනු චතුර්ත්වියොද්‍යුගරණය—සංඝෙ; සංඝයාගට, දිනතං, දන්දෙග, මහපථිලං, මහත්ථිලය—“රුදතතසම්ඥාතෙ” යනු අපාද්‍යනෝද්‍යුගරණය—රුදතෙ; ලදරුවා, රුදතතසම්ඥා, හඬමින්සිටියදි—“පච්ඡෙසසු බාවතො” යනු නිමාරණානෝද්‍යුගරණය—පච්ඡෙසසු, මාර්ගිකාන්තපතුරන්; බාවතො, දිවනනැගැත්තේ (ඉතාසීඝ්‍රං) “බාලො කාලෙ පමජ්ජති” යනු කාලානෝද්‍යුගරණය—බාලො, බාලතෙමේ; කාලෙ, කාලයෙහි, පමජ්ජති, ප්‍රමාදවේ “භුතොසු අතතො” යනු භාවානෝද්‍යුගරණය—භුතොසු, කැකල්හි, අතතො, අතේය)

සප්තමි විහක්ඛානෝද්‍යුගරණය සමාප්තයි—7

(මෙතේ ප්‍රථමාදිවිහක්ඛි සමුහය දක්වා දැන් ඊට සුදුසු

- 1 සැණිවිමලිනි සසා යො මහසංඝාතිනායකො
දමරපුරනිකායං ආදො සණිදාපසී ඉධ
- 2 නසස පාමොකාබසිසසස බමිමාබාදසමඤ්ඤිතො
සංඝනායකචේරසස සතො සතිවිහාරිතො
- 3 පටුතො බමමිනගො සද්දසභාදිකපිච
ලජ්ජිතො සීලවනතසස සිනාකාමසස බිමමො
- 4 සද්දමාග්ගචේරසස චේරවංසසස කෙතුතො
පබානසිසසසසසස සද්ද සතිවිහාරිනා
- 5 ගමකකිනදියා නිතො ජමබ්බදිපො මහොරමෙ
ඤාලිග්ගාමවරො උට්ඨො කුලිනච්ඡසසිකුලො
- 6 රාජකිට්ඨානි සභාය විජ්ජෙසු ආගතොස්ථිච
සාසනෙ බමමරජසස භාරතනසස විහාපිතො
- 7 ඉඨිසිහසස විප්පසස භාලිමුනි සමඤ්ඤිතො
පරමපායාගතසස බිස්ඤ්ඤං සඤ්ඤිතො සතො
- 8 විජ්ජකුලිනිකා ඉඨිසිහසස මනනිතො
චතුස්සතකුතො සාසනට්ඨිතිකාමිතො
- 9 අමරපුරගණසස පබානසංඝසමිනා
සැණිවිලකපිටතන නායකච්ඡරොන මෙ
- 10 චච්ච්චායාබ්බගාමසමිං ජාතන සාධුනා සමං
දීපානඤ්ඤ සමඤ්ඤන පියතොවාසිනා මම
- 11 විහතාජ්ජසස ගන්ථසස කතායං නිජවාණිනා
විහනාසත්ථපකාසිකා ව්‍යාබ්‍යා ධ්වුඤ්ඤසනි
- 12 පුඤ්ඤනාතෙන හුඤ්ඤං ව්‍යතොවා ජාති ජාතියං
ලබාන ව්‍යහතසංවාසං ගොමි බුබො අනාගතො
- 13 සද්දමාග්ග නිසාබොන චේරග මෙ ගරුපුඤ්ඤො
මානා පිතාව සද්දහිව ගතො මොහබං ගතො රනා
- 14 පිරසං සිහු සමමමො පජං උග්ගහතු භුතු
කාලෙ සසතු පජ්ජිතො සතො ගමිහතු නි
බ්බුගිතාති